

סימן קפג

דיני נדה וזבה (דאורייתא ודרבנן)

הקדמה

א. ויקרא יט, טו: "ואשה כי תהיה זבה דם יהיה ז' בה בבשרה, שבעת ימים תהיה בנדתה..."
ב. ויקרא טו, כה: "אשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה, או כי תזוב על נדתה, כל ימי זוב טומאתה - כימי נדתה תהיה טמאה היא... ואם טהרה מזובה - וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר".

גמרא פסחים (ז, ב): "כל חייבי טבילות טבילתן ביום. נדה ויולדת טבילתן בלילה... שבעת ימים תהיה בנדתה" - תהא בנדתה כל שבעה".

מדין תורה יש שתי טומאות באשה: א. נדה, ב. זבה.

דין הנדה - כל שראתה דם (בין יום אחד ובין שבעת ימים) נחשבת נדה, וטובלת ביום השביעי בלילה.

דין זבה - לאחר שבעת הימים של נדה, אם המשיכה לראות דם עוד ימים, בין אם היתה הפסקה מימי נדתה, ובין אם היה רצף מהנדה (דהיינו יום שמיני, וכו', דכתיב: "או כי תזוב על נדתה") - נחשבת זבה.

ובימי הזיבה יש לחלק בין: זבה קטנה לזבה גדולה.

זבה קטנה - אם ראתה דם יום אחד או אפילו ב' ימים, שומרת יום אחד בטהרה כנגדם, וביום זה היא טובלת ולערב היא טהורה. זהו שנקרא "שומרת יום כנגד יום".

זבה גדולה - אם ראתה דם שלשה ימים רצופים או יותר, צריכה היא לספור שבעה ימים נקיים מדם, טובלת ביום השביעי ולערב היא טהורה, דכתיב: "ימים רבים" (ואם ראתה בימי הספירה חוזרת ומונה מהחלה).

זהו ששנו חז"ל (שבת קכא, א): "הזב והזבה טבילתן ביום, נדה ויולדת טבילתן בלילה".

איתא בגמרא (נדה עב, ב): "י"א יום שבין נדה לנדה - הלכה למשה מסיני".

כלומר, כל י"א יום שאחר ימי הנדה, יש לה דין זבה, ולאחר הי"א יום - חוזרת לדיני נדה. וכן דרשו חז"ל בספרי (פרשת מצורע פרק ח, א-ג).

נחלקו הראשונים בפירוש הלכה זו:

שיטת **הרמב"ם** (הלי איסוי"ב פ"ו, ה"ד-ו): כל שבעת הימים שנקבעה לה וסת בתחילתן, הן הנקראים ימי נדתה, בין ראתה בהם דם ובין לא ראתה בהם. וכל י"א יום שאחר השבעה, הן הנקראים ימי זיבתה, בין ראתה בהם דם ובין אם לא ראתה. וכן הדין היום שיקבע לאשה וסת עד יום מותה או עד שיעקר הוסת ליום אחד, תספור לעולם ז' מתחילת יום הוסת ואחריהם י"א ואחריהם ז' וחז"ת.

שיטת **רש"י, רמב"ן ושאר**: משעה שהאשה נעשית זבה גדולה, אינה חוזרת לימי נדות עד שתספור שבעה ימים נקיים.

כלומר, לפי **הרמב"ם** המחזור של ז' ו-י"א הוא קבוע מיום שנקבע לה וסת עד סוף ימיה (אא"כ הפסיקה לידה, וכדו'), ואילו לפי **רש"י ורמב"ן**, אם האשה היתה זבה גדולה, כל עוד שהיא לא היתה נקיה במשך שבעה ימים, היא אינה חוזרת לימי הנידה. רק כשספרה שבעה, היא חוזרת לימי נידה, ואחר שבעה ימים חוזרת לימי זיבה. **אין זיבה אלא בי"א סמוכים לז' שראתה בה נידות!**

שימור יום י"א

משנה (נדה עא, ב): נחלקו ב"ש וב"ה אם יום י"א בעי שימור או לא.

"הרואה יום י"א וטבלה לערב ושמשה. בש"א: מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן. ובה"א: פטורין מן הקרבן" (רש"י: אבל לענין טומאה - מודים ב"ה מדרבנן, גזירה אטו הימים שתוך י"א).

א"כ - לב"ש יום י"א בעי שימור, ולב"ה לא בעי שימור (אלא מדרבנן).

אם עשתה שימור קצת - "טבלה ביום שלאחריו ושמשה את ביתה ואח"כ ראתה - בש"א: מטמאין משכב ומושב ופטורין מן הקרבן, ובה"א: הרי זה גרגר".

סימן קפג, עמוד 2

א"כ - לפי ב"ש ודאי שאסור, ולב"ה נחלקו רב ששת ורב אשי (בדף נד, א). רב ששת - גרגרן אסור, רב אשי - מותר.

שימור יום י'

גמרא (עב, ב): נחלקו ר' יוחנן וריש לקיש. ר' יוחנן - עשירי כתשיעי (דבעי שימור), **ריש לקיש** - עשירי כאחד עשר (ולא בעי שימור).

הלכה כר' יוחנן שעשירי בעי שימור (כל המחלוקת היא רק אליבא דב"ה. אך לב"ש ודאי בעי שימור, ק"ו מיום י"א).

זבה מדאורייתא

גמרא (סז, ב): "ואחר תטהר" - ר"ש אומר אחר מעשה תטהר (פירוש: כיון שספרה זבה גדולה מקצת היום מז' נקיים - תטהר ע"י טבילה, אבל אסור חכמים לעשות כן שמא תבוא לידי ספק).

נחלקו הראשונים מה אסרו חכמים:

רש"י, תוס' - חכמים אסרו אפילו לטבול, שמא תשמש (לכו"ע משמע שגם התשמיש אסור רק מדרבנן, אבל הב"ה העלה אפשרות שזה דאורייתא).

ר"ף, רמב"ם - חכמים אסרו לשמש אך לטבול מותר.

טור - בסימן קפ"ג התיר טבילה, ובסימן קצ"ז אסר!

הב"י תירץ: **א.** הטור סובר **כרש"י** שחז"ל אסרו אף טבילה, ובסימן קפ"ג כתב את הדין מדאורייתא.

ב. הטור סובר **כרמב"ם** שחכמים אסרו רק תשמיש, ובסימן קצ"ז אסר גם טבילה משום חומרת כרת.

חומרא דר' זירא

ג' חששות גרמו לחז"ל להחמיר יותר מדין תורה (ג' שלבים בחומרא):

א. "משרבו הגלויות ותכפו הצרות ונתמעטו הלבבות - חששו שמא יבואו לטעות באיסור כרת" (טור). דהיינו, חששו שמא יורו החכמים על דם טמא שהוא טהור (כפי שכתוב על ר' זירא, ר' יוחנן ועולא שלא חזו דמא), **לכן החמירו לטמא כל מראה דם - שיוחזק כדם נידות.**

ב. לאחר שהחמירו שכל דם יהיה טמא, חששו שמא תראה דם ז' ימים, ששה מהם יהיו דם טהור, והשביעי טומאת נדה, והיא תטבול בליל ח' ולמעשה צריכה עוד ששה ימים להשלים לשבעה ימי נדה. **לכן התקין רבי בשדות:** אם ראתה יום אחד - תשב ששה והוא. יומיים - ששה והן. שלשה - תשב שבעה נקיים.

ג. הוסיפו חומרא על חומרא, שכל טיפת דם, אפילו כחרדל, שאשה רואה - תשב עליה ז' נקיים (זו **תקנת ר' זירא** שכתב שבנות ישראל החמירו על עצמן). זאת משום שחששו שמא לא ידעו מהן ימי הנידה ומהן ימי הזיבה.

התקשו הראשונים: הרי בתקנת רבי אין כל חשש, ומדוע הוסיפו תקנה זו?

רמב"ן ור"ן - רצו שתמיד יהיו מונות מנין אחד, ולא ישתנה מנהגן בין ראייה אחת לשלשה ימים. וכיון שיתכן ראייה אחת שתצטרך לספור ז' נקיים (סותרת ימי זיבתה), הוא הדין תמיד.

י"א - החומרא היא בצבע, שצבע חרדל, אע"פ שמעיקר הדין הוא טהור, החמירו שיטמא (הר"ן דחה זאת וסובר שצבע החרדל טמא מן הדין).

י"א - החומרא היא בכמות, שאע"פ שמועט כחרדל - מטמא (גם את זה דחה הר"ן שמצד הדין טמא בכלשהו).

הר"ן בשבועות, ועוד - החומרא היא שאנשים יאמרו שבדם מרובה שיוצא בראיה אחת ראוי להחמיר בו כג' ראיות, שמא שהה בפרוזדור ג' ימים ואח"כ יצא. אך בדם מועט חשש זה אינו הגיוני, ולכן מתמירים.